

ประกาศสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำ
รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๘ (๑) (ค) แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการกิจการ หรือการดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงออกประกาศกำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้ดังรายละเอียดท้ายประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒

๗-๖

(นางรวีวรรณ ภูริเดช)

เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในกระบวนการจัดทำ
รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

คำย่อ

IEE	รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (Initial Environmental Examination)
EIA	รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment)
EHIA	รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการ กิจการหรือการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต ของประชาชน ในชุมชนอย่างรุนแรง (Environmental and Health Impact Assessment)
กก.วล.	คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
คชก.	คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
สผ.	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ความหมายและประโยชน์ของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้ให้คำนิยามของคำว่า “การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม” หมายความว่า กระบวนการศึกษาและประเมินผลที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้มีการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียอื่นใดของประชาชนหรือชุมชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบดังกล่าว ผลการศึกษา เรียกว่า รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ประโยชน์ของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีดังต่อไปนี้

๑. เป็นเครื่องมือที่จะช่วยพิจารณาว่าโครงการที่กำลังจะเกิดขึ้น อาจจะทำให้เกิดผลเสียต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ในระดับมากน้อยเพียงใด และหากเกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ผู้พัฒนาโครงการจะต้องมีมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมก่อนดำเนินการ

๒. เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการคาดการณ์ประเด็นปัญหาสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม ที่อาจเกิดขึ้นตามหลักวิชาการซึ่งจะได้เตรียมป้องกันและแก้ไขไว้ก่อนตั้งแต่ขั้นเตรียมโครงการ รวมทั้งเป็นแนวทางในการกำหนดแผนการติดตามตรวจสอบผลกระทบต่างๆ ทั้งที่เกิดขึ้นภายหลังจากได้มีการก่อสร้างและดำเนินการ

๓. เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจการลงทุนหรือพัฒนาโครงการ การเตรียมแผนงาน แผนการเงินในการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในขั้นตอนการอนุมัติ/อนุญาตของหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย

๔. ผลการศึกษาสามารถใช้เป็นข้อมูลแก่สาธารณชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และลดความขัดแย้งของการใช้ทรัพยากรที่อาจเกิดขึ้นได้

การจำแนกประเภทของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การกำหนดโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการใดที่จะต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะเป็นไปตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ออกตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ ทั้งนี้ ปัจจุบันรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมแบ่งได้เป็น ๓ รูปแบบ ได้แก่

๑. รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (Initial Environmental Examination : IEE)

๒. รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA)

๓. รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการ กิจการหรือการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต ของประชาชนในชุมชนอย่างรุนแรง (Environmental and Health Impact Assessment : EHIA)

นอกจากนี้ ยังมีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับป้าอนุรักษ์เพิ่มเติม (วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๓๓) และกลไกการดำเนินงานด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการต่างๆ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๔

รวมทั้ง พื้นที่ที่ได้มีการประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการที่ต้องมีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และรายงานการผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น

กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมแบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นศึกษาและจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ขั้นพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และขั้นการดำเนินงานและการติดตามตรวจสอบ ซึ่งแต่ละขั้นตอน จะมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีบทบาท ดังนี้

ขั้นตอน	ผู้เกี่ยวข้อง	บทบาท
ขั้นศึกษาและจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	เจ้าของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดเตรียมข้อมูลโครงการเพื่อใช้ในการศึกษา และจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ได้รับอนุญาตเป็นผู้จัดทำรายงาน - ในขั้นตอนนี้ เจ้าของโครงการต้องวางแผนการดำเนินงานไว้ล่วงหน้า ตั้งแต่ริเริ่มโครงการ เนื่องจากการศึกษาและจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะต้องใช้เวลาในการศึกษา ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทโครงการ และผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้น - กำกับและร่วมทำงานกับผู้จัดทำรายงานฯ ในการประเมินผลกระทบ รวมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่เจ้าของโครงการจะต้องนำไปปฏิบัติหลังจากที่รายงานฯ ได้รับความเห็นชอบแล้ว
	ผู้จัดทำรายงานฯ	<ul style="list-style-type: none"> - ประสานงานกับเจ้าของโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลโครงการในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยจะต้องกำหนดขอบเขตการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลรายละเอียดโครงการ สภาพสิ่งแวดล้อมของโครงการ ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม - ต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และรับฟังความคิดเห็นและข้อห่วงกังวลจากประชาชนที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับเจ้าของโครงการ เพื่อนำมาพิจารณาประกอบการจัดทำรายงาน
	ประชาชน/องค์กรเอกชน/หน่วยงานราชการอื่นๆ	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาในพื้นที่ เรื่องร้องเรียนและประเด็นความขัดแย้งเกี่ยวกับโครงการ (ถ้ามี) - ให้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าในพื้นที่ และข้อมูลที่สำคัญอื่นๆ รวมทั้งความคิดเห็น ข้อห่วงกังวลต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ

ขั้นตอน	ผู้เกี่ยวข้อง	บทบาท
	สื่อมวลชน	- เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
	สผ.	- พิจารณาอนุญาตผู้จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม - จัดทำแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้คำแนะนำแก่เจ้าของโครงการหรือผู้จัดทำรายงานฯ เกี่ยวกับการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
ขั้นพิจารณา รายงาน	เจ้าของโครงการ	- เสนอรายงานฯ ให้ สผ. พิจารณาตามขั้นตอน - ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบสถานที่ตั้งของโครงการ - เข้าร่วมชี้แจงให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการต่อ คชก. ในระหว่างขั้นตอนการพิจารณารายงาน
	ผู้จัดทำรายงานฯ	- เข้าร่วมชี้แจงข้อมูลที่เสนอในรายงานต่อ คชก. ร่วมกับเจ้าของโครงการ
	สผ. /หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่แทน สผ.	- ตรวจสอบรายงานและพิจารณาเสนอความเห็นเบื้องต้นต่อรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในฐานะฝ่ายเลขานุการของ คชก. โดยปฏิบัติตามขั้นตอนและระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด
	คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.)	- เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นต่อรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีอำนาจสั่งให้ผู้จัดทำรายงานหรือเจ้าของโครงการ แก้ไขเพิ่มเติม หรือจัดทำรายงานใหม่ตามแนวทางการรายละเอียด ประเด็นหรือหัวข้อที่กำหนดไว้ - ตรวจสอบสถานที่ที่เป็นที่ตั้งของโครงการที่เสนอรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ดำเนินการแทน - ในกรณีที่มีผู้ได้รับผลกระทบหรือประชาชนที่เกี่ยวข้องเสนอข้อคิดเห็นในระหว่างการพิจารณารายงานฯ คชก. จะนำความเห็นดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาด้วย
	หน่วยงานอนุมัติ/อนุญาต	- เป็นองค์ประกอบใน คชก. - ร่วมพิจารณารายงาน รวมทั้งให้ข้อมูลและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องแก่ คชก.
	คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ก.ว.ล.)	- ในกรณีโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการร่วมกับเอกชนที่ต้องขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี จะต้องเสนอรายงานต่อ ก.ว.ล. และให้ความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

ขั้นตอน	ผู้เกี่ยวข้อง	บทบาท
ขั้นการดำเนินงานและการติดตามตรวจสอบ	เจ้าของโครงการ	- ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจัดทำและส่งรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการฯ ทั้งนี้ การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการฯ จะต้องสอดคล้องกับข้อเท็จจริง
	ประชาชน/องค์กรเอกชน/ สื่อมวลชน	- ควรมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ ให้ข้อคิดเห็นหรือเฝ้าระวังผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ
	หน่วยงานอนุมัติ/อนุญาต	- กำกับดูแลโครงการให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเงื่อนไขการส่งอนุญาต - รับและรวบรวมรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการฯ ส่งสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด (ทสจ.) ในเขตท้องที่นั้น หรือ สผ. สำหรับโครงการที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ภายใน ๖๐ วันนับจากวันที่ได้รับรายงาน - นำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการฯ เพื่อพิจารณาประกอบการขอรับใบอนุญาต และ/หรือ ต่ออายุใบอนุญาต
	สผ.	- รวบรวมรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการฯ จาก ทสจ. และหน่วยงานอนุมัติ/อนุญาต และจัดทำรายงานพร้อมข้อเสนอแนะและความเห็นเสนอต่อ กก.วล. อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

หมายเหตุ: การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑

หลักการการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

“การมีส่วนร่วมของประชาชน” หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและแสดงความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มแรก เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และการรับรู้ การเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับทุกฝ่าย^๑

“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม” หมายถึง กระบวนการที่จัดให้มีขึ้นในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ สามารถเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น นำเสนอข้อมูล ข้อโต้แย้ง หรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการนั้น อันเป็นการสื่อสารสองทาง

หลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและจำเป็นต้องดำเนินการโดยผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับชุมชนที่เข้าใจหลักการและแนวทางในการจัดการการมีส่วนร่วมให้ประสบความสำเร็จหรืออย่างมีความหมาย มิฉะนั้น อาจประเมินสถานการณ์ไม่ถูกต้องและอาจทำให้เกิดปัญหาที่ไม่คาดคิดขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีการวางแผนให้เป็นขั้นเป็นตอน มีการประเมินปัญหาในแต่ละขั้นตอน และปรับวิธีการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ในการบรรลุการมีส่วนร่วมของประชาชน จะต้องดำเนินการตามหลักการ ได้แก่ การวางแผนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างถูกต้องและเหมาะสม การระบुकลุ่มผู้ได้รับผลกระทบและผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ และการให้ความสนใจกับกลุ่มเปราะบางเป็นพิเศษ^๒

ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนให้ประสบความสำเร็จ ต้องให้ความสำคัญใน ๒ ส่วน^๓ คือ

๑. หลักการพื้นฐานของการจัดการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยหลัก ๔ S คือ

๑.๑ **Starting Early (การเริ่มต้นเร็ว)** กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่ระยะแรก มีการให้ข้อมูล กระตุ้นให้เกิดความคิดเห็น และให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนการตัดสินใจ นอกจากนี้ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้น จะช่วยให้ประชาชนมีเวลาคิดถึงทางเลือกหรือแนวทางในการแก้ปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมมากขึ้น และเป็นข้อมูลในการพัฒนาโครงการ

๑.๒ **Stakeholders (ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้อง)** หลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมอีกประการหนึ่งคือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ควรมีโอกาสเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม แต่กลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงอาจถือว่าต้องรับฟังข้อมูลหรือปรึกษาหารือเป็นอันดับแรกๆ

๑. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๔๘

๒. พันธมิตรการพัฒนาชุมชนน้ำโขงเพื่อสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๙

๓. มูลนิธิปริญญาโทนักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖

๑.๓ Sincerity (ความจริงใจ) การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อน และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่รับผิดชอบ ในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่าเป็นมิติที่มีการให้ความสำคัญในการบริหารการมีส่วนร่วมให้ประสบความสำเร็จ หน่วยงานเจ้าของโครงการหรือผู้มีอำนาจอนุมัติ ต้องจัดกระบวนการอย่างจริงจัง เปิดเผย ซื่อสัตย์ ปราศจากอคติ และมีการสื่อสารสองทางอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอ ตอบสนองต่อความสงสัยของผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งแจ้งความก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่อง

๑.๔ Suitability (วิธีการที่เหมาะสม) การเลือกเทคนิคหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากประเภทและขนาดของโครงการ ความหลากหลายและลักษณะที่แตกต่างกันของพื้นที่ และกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ตลอดจนความแตกต่างด้านวัฒนธรรม สังคมและค่านิยม ระดับความสนใจของชุมชนในประเด็นหรือโครงการ ความสามารถและความพร้อม รวมทั้งข้อจำกัดของผู้ที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม

๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีการวางแผน ซึ่งประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ

๒.๑ ขั้นเตรียมการ กำหนดทีมงานหรือผู้รับผิดชอบ ตรวจสอบสถานการณ์ภายในผู้ที่รับผิดชอบในการตัดสินใจ เช่น ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ระยะเวลาการจัดกิจกรรม แลงบประมาณ เป็นต้น และประเมินสถานการณ์สาธารณะ เช่น กำหนดระดับความสนใจของสาธารณะหรือชุมชนในประเด็นที่ต้องตัดสินใจ เป็นต้น

๒.๒ ขั้นการวางแผน นำข้อมูลต่างๆ จากขั้นการเตรียมการ โดยต้องนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนการมีส่วนร่วมของประชาชน กำหนดผู้มีส่วนได้เสียและวิเคราะห์ความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ ตลอดจนนำมาเขียนแผนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เกิดความชัดเจนและก่อให้เกิดความร่วมมือในการประสานงาน

๒.๓ ขั้นนำไปสู่การปฏิบัติ เป็นการดำเนินการตามแผน ซึ่งต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการของแต่ละกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น สถานที่จัดเวทีสาธารณะ เอกสารประกอบการจัดเวทีสาธารณะ กำหนดการ วิทยากร เป็นต้น

นอกจากนั้น การจัดการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรเตรียมการและวางแผนการให้ข้อมูล และการหารือกับชุมชนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง รวมทั้งสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของผู้เข้าร่วมหารือ ทั้งนี้ ในการหารือผู้ดำเนินการหารือควรคำนึงถึงองค์ประกอบหลักของการหารือ ดังนี้

๑. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของโครงการ โดยต้องจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโครงการอย่างครบถ้วนทั้งในด้านประโยชน์ที่จะได้รับและด้านผลกระทบทางลบ ให้ผู้มีส่วนได้เสียและสาธารณชนทั่วไปได้รับทราบ โดยข้อมูลที่เจ้าของโครงการจะต้องเผยแพร่แก่ประชาชน จะต้องประกอบด้วย

- ๑.๑ เหตุผลความจำเป็นและวัตถุประสงค์ของโครงการ
- ๑.๒ สาระสำคัญของโครงการ/ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ
- ๑.๓ ผู้ดำเนินการ
- ๑.๔ สถานที่ดำเนินการ
- ๑.๕ ขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการ
- ๑.๖ ผลกระทบด้านบวกหรือผลประโยชน์ที่ผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่มจะได้รับ

๑.๗ ผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม และประชาชน รวมทั้งมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการชดเชยเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากผลกระทบดังกล่าว

๑.๘ แหล่งเงินทุน (กรณีเป็นโครงการของรัฐ)

ข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ เจ้าของโครงการจะต้องเปิดเผยไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่เปิดเผยของหน่วยงานท้องถิ่นของรัฐ สถานที่ที่จะดำเนินโครงการ และชุมชนที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ โครงการที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับการยกเว้นไม่ต้องดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘^๔

๒. ช่วงเวลาของการเปิดเผยข้อมูล การให้ข้อมูลนั้นจะต้องแน่ใจว่าประชาชน โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้เสียได้รับข้อมูลของโครงการล่วงหน้า เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียมีเวลาเพียงพอที่จะสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาสาระ และสามารถตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำต่อโครงการอย่างเป็นประโยชน์ได้ การให้ข้อมูลเบื้องต้นของโครงการนั้น ควรให้ตั้งแต่เริ่มออกแบบโครงการ นอกจากนี้ เจ้าของโครงการต้องจัดทำแผนการให้ข้อมูลข่าวสารและการหารือกับผู้มีส่วนได้เสีย แผนการดำเนินงานนี้ควรประกาศให้ประชาชนได้รับทราบถึงวิธีการให้ข้อมูล และการรับฟังความคิดเห็น ระยะเวลา สถานที่ ตลอดจน รายละเอียดอื่นๆ ที่เพียงพอ และเหมาะสมกับการที่ประชาชนจะสามารถเข้าถึงข้อมูล และเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ได้ตามเวลาที่กำหนด

๓. ความโปร่งใสของการให้ข้อมูลกับผู้มีส่วนได้เสีย จะต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของผู้มีส่วนได้เสียในการเข้าถึงข้อมูลโครงการ และเข้าใจรายละเอียดโครงการ และสามารถประเมินทางเลือกต่างๆ ตลอดจนชี้แจงข้อห่วงกังวลและข้อคิดเห็นได้อย่างมีอิสระ ปราศจากความกลัวเกรงหรือการบังคับ ฉะนั้น ข้อมูลต่างๆ โดยเฉพาะในด้านเทคนิคควรที่จะได้มีการกลั่นกรอง และใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจ โดยผู้เข้าร่วมประชุมสามารถร่วมหารือในประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับโครงการและผลกระทบได้ วิธีการหารือจะต้องครอบคลุมสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นๆ เอกสารและภาษาที่ใช้ควรจะมีการปรับให้เหมาะสมกับผู้เข้าร่วมหารือที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะหากผู้ที่ได้รับผลกระทบเป็นกลุ่มชุมชนดั้งเดิมหรือชนเผ่า

ทั้งนี้ เจ้าของโครงการจะต้องบันทึกการหารือในประเด็นต่างๆ ให้ครบถ้วน และสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นให้ประชาชนรับทราบภายหลังวันที่เสร็จสิ้นการรับฟังความคิดเห็นด้วย

๔. ศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, พ.ศ. ๒๕๔๘

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำ รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

จากกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน สามารถแบ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ออกเป็น ๗ กลุ่ม ดังนี้

๑. ผู้ได้รับผลกระทบ ได้แก่

“กลุ่มผู้เสียประโยชน์” เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากโครงการในด้านลบทั้งทางตรงและทางอ้อม

“กลุ่มผู้ได้รับผลประโยชน์” เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากโครงการในด้านบวกทั้งทางตรงและทางอ้อม

๒. ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้แก่

“เจ้าของโครงการ” ในที่นี้ อาจหมายถึงหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ หรือภาคเอกชนที่เป็นผู้ดำเนินโครงการ ซึ่งรวมถึง กรณีการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

“ผู้จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย”

ทั้งนี้ เจ้าของโครงการและผู้จัดทำรายงานฯ จะต้องดำเนินการร่วมกันในทุกขั้นตอนของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๓. ผู้ที่ทำหน้าที่พิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้แก่

“สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)” ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.) หรือหน่วยงานของรัฐ ตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กก.วล.) มอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่แทน

“คชก.” และ/หรือ “กก.วล.”

“ผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจอนุมัติโครงการ” เช่น คณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี และหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอนุญาตตามกฎหมาย

๔. หน่วยงานราชการในระดับต่างๆ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมชลประทาน กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เป็นต้น

๕. องค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษา และนักวิชาการอิสระ

“องค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม” ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือองค์กรชุมชนที่สนใจและทำงานด้านสิ่งแวดล้อม หรือองค์กรพัฒนาเอกชน หรือกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่อยู่ในเขตพื้นที่หรือเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่

“สถาบันการศึกษา” ในระดับอุดมศึกษาที่อยู่ภายในพื้นที่ศึกษา หรือบริเวณใกล้เคียง

“นักวิชาการอิสระ” รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และนักวิชาการต่างๆ

๖. สื่อมวลชน ทั้งในระดับท้องถิ่นและส่วนกลาง ซึ่งมีบทบาทในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ ผลกระทบของโครงการและความก้าวหน้าในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๗. ประชาชนทั่วไป ที่สนใจและมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วม

การดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและการจำแนกผู้มีส่วนได้เสีย

การดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้ การดำเนินกิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มีดังนี้

๑. จำแนกหัวข้อด้านสังคมและการมีส่วนร่วมของประชาชน
๒. จำแนกผู้มีส่วนได้เสีย
๓. จัดทำแผนการมีส่วนร่วมของประชาชน กรอบการมีส่วนร่วม และกิจกรรมที่จะดำเนินงานร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย
๔. ให้ข้อมูลกับสาธารณะ
๕. ดำเนินการปรึกษาหารือ โดยดำเนินการร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียตลอดกระบวนการ
๖. จัดทำแผนการติดตามอย่างมีส่วนร่วม

ทั้งนี้ ประเด็นหลักสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การวิเคราะห์และจำแนกผู้มีส่วนได้เสีย เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการระบุผู้มีส่วนได้เสียหลัก การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียจึงทำให้ได้ข้อมูลที่สำคัญมากเกี่ยวกับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ ทั้งผลกระทบทางบวกและทางลบ ดังนั้น ผู้ดำเนินโครงการจะต้องให้บุคคลที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้าใจและเพื่อให้ได้ข้อมูล ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการมีส่วนร่วมของโครงการ^๕

การจำแนกผู้มีส่วนได้เสีย ควรยึดหลักการรวมผู้ที่เกี่ยวข้องไว้ให้มากที่สุด และจะต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่มด้วย อย่างไรก็ตาม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย การแบ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย อาจแบ่งกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มากกว่ากลุ่ม ๗ กลุ่ม หรือบางพื้นที่อาจไม่มีบางกลุ่ม ผู้ดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับโครงการและสถานการณ์

หลักเกณฑ์การจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ตามหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนที่กล่าวมา การมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีลักษณะเป็นกระบวนการ มิใช่การจัดรับฟังความคิดเห็นเพียงครั้งเดียวจะสำเร็จได้ทุกกรณี อย่างไรก็ตาม มีความจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติ เมื่อปฏิบัติจริงอาจจำเป็นต้องดำเนินการมากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ ขอให้คำนึงถึงหลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด และหลักการสำคัญของการจัดการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ในการจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียต้องดำเนินการโดยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

๑. กรณีโครงการที่ต้องทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE) :

๑.๑) ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ จะต้องเข้าพื้นที่โครงการเพื่อเตรียมการก่อนการรับฟังความคิดเห็น (Preparation Process) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมของชุมชนโดยให้ข้อมูลโครงการกับประชาชน ประสานงานและให้ข้อมูลโครงการแก่ผู้นำชุมชนและหน่วยงาน

๕. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, ๒๕๖๐

๑.๒) ในระหว่างการจัดทำรายงาน ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความเห็นในประเด็นที่เป็นข้อห่วงกังวล อย่างน้อย ๑ ครั้ง และต้องนำผลที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็นระบุไว้ในรายงานฯ รวมทั้งนำมาประกอบการพิจารณา กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยจะต้องเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนทราบด้วย

๒. กรณีโครงการที่ต้องทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA):

๒.๑) ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ จะต้องเข้าพื้นที่โครงการเพื่อเตรียมการก่อนการรับฟังความคิดเห็น (Preparation Process) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๒.๑.๑) เตรียมความพร้อมของชุมชนโดยให้ข้อมูลกับประชาชน (Public Information) ในประเด็นรายละเอียดโครงการ และกติกการรับฟังความคิดเห็นของโครงการ โดยเน้นการสื่อสารในรูปแบบที่ประชาชนสามารถเข้าใจได้ง่าย เช่น การจัดทำเป็น infographic คลิปวิดีโอสั้นๆ แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและเพียงพอต่อการแสดงความคิดเห็น

๒.๑.๒) วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Analysis) เพื่อกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่ม (Stakeholder Engagement)

๒.๑.๓) ปรึกษาหารือเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่ และรูปแบบการจัดรับฟังความคิดเห็นที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

๒.๒) ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ ต้องดำเนินการตามกระบวนการการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน อย่างน้อย ๒ ครั้ง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๒.๒.๑) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งที่หนึ่ง : เป็นการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอโครงการ รายละเอียดโครงการ ขอบเขตการศึกษา และการประเมินทางเลือกโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลกับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับรายละเอียดโครงการที่จะเกิดขึ้นและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งขอบเขตการศึกษา และการประเมินทางเลือกโครงการ อีกทั้งยังเป็นการนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการรับฟังความคิดเห็นมาใช้ประกอบการศึกษา และการจัดทำรายงานฯ ให้ครบถ้วน

๒.๒.๒) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งที่สอง : เป็นการรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำร่างรายงานและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจในรายงานฯ และมาตรการฯ ทั้งนี้ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็นให้นำมาปรับปรุงรายงานฯ และมาตรการฯ และจะต้องผนวกไว้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานฯ สำหรับโครงการขนาดใหญ่และซับซ้อนอาจจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นในวงกว้าง โดยอาจพิจารณาใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมอื่นๆ ที่เหมาะสมด้วย

ทั้งนี้ ในการให้ข้อมูลโครงการกับผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ จะต้องจัดวางเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้ในสถานที่สาธารณะ รวมทั้งอาจเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

๓. กรณีโครงการที่ต้องทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการ กิจการหรือการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต ของประชาชนในชุมชนอย่างรุนแรง (EHIA) :

๓.๑) ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ จะต้องเข้าพื้นที่โครงการเพื่อเตรียมการก่อนการรับฟังความคิดเห็น (Preparation Process) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๓.๑.๑) เตรียมความพร้อมของชุมชนโดยให้ข้อมูลกับประชาชน (Public Information) ในประเด็นรายละเอียดโครงการ และกติกการรับฟังความคิดเห็นของโครงการ โดยเน้นการสื่อสารในรูปแบบที่ประชาชนสามารถเข้าใจได้ง่าย เช่น การจัดทำเป็น infographic คลิปวิดีโอสั้นๆ แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและเพียงพอต่อการแสดงความคิดเห็น

๓.๑.๒) วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Analysis) เพื่อกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่ม (Stakeholder Engagement)

๓.๑.๓) ปรึกษาหารือเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่ และรูปแบบการจัดรับฟังความคิดเห็นที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

๓.๒) ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ ต้องดำเนินการตามกระบวนการการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างน้อย ๓ ครั้ง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๒.๑) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งที่หนึ่ง : เป็นการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งรายละเอียดโครงการ และการประเมินทางเลือกโครงการ เพื่อให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอประเด็นห่วงกังวลและแนวทางในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลกับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับรายละเอียดโครงการที่จะเกิดขึ้นและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งขอบเขตการศึกษาและการประเมินทางเลือก อีกทั้งยังเป็นการนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการรับฟังความคิดเห็นมาใช้ประกอบการศึกษา และการจัดทำรายงานฯ ให้ครบถ้วน ทั้งนี้ การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งที่หนึ่งจะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ และขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑) ต้องแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบ ไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน ก่อนวันจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยแจ้งให้ทราบผ่านทางช่องทางการสื่อสาร ไม่น้อยกว่า ๓ ช่องทาง เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียที่สนใจสามารถเตรียมตัวเข้าร่วมได้อย่างทั่วถึง

๒) ต้องเปิดเผยเอกสารโครงการล่วงหน้า ไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน ก่อนวันจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยระบุถึงความเป็นมา ความจำเป็น กระบวนการ และแนวทางในการดำเนินโครงการ รวมถึงนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ร่างข้อเสนอการกำหนดขอบเขต และแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนพิจารณา โดยผ่านทางช่องทางการสื่อสาร ไม่น้อยกว่า ๓ ช่องทาง ทั้งนี้ ควรเป็นช่องทางการสื่อสารเช่นเดียวกับการแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบกำหนดการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

๓) จัดระบบการลงทะเบียนเพื่อให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความประสงค์ที่จะให้ความเห็นในการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม สามารถลงทะเบียนล่วงหน้าได้โดยสะดวก

๔) การจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ต้องจัดช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนได้นำเสนอประเด็นห่วงกังวล ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอแนวทางในการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมตามระยะเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้ ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ ต้องรับฟังความเห็นให้ครบถ้วน

๕) ภายหลังจากจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นฯ จะต้องเปิดช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน โดยต้องมีช่องทางการสื่อสารอย่างน้อย ๓ ช่องทาง ทั้งนี้ ควรเป็นช่องทางการสื่อสารเช่นเดียวกับการแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบกำหนดการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

๖) ให้ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ สรุปความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชน พร้อมทั้งคำชี้แจง และนำเสนอขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเผยแพร่แก่สาธารณชน รวมทั้งนำไปประกอบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๓.๒.๒) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งที่สอง : เป็นการจัดรับฟังความคิดเห็นในขั้นตอนการประเมินและจัดทำรายงานฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อห่วงกังวลของกลุ่มเป้าหมายหลักอย่างรอบด้าน ทั้งนี้ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งที่สองจะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ และขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑) ให้ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ เปิดเผยข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับโครงการหรือกิจการที่กำลังดำเนินการจัดทำรายงานฯ โดยจะต้องมีข้อมูลอย่างน้อยดังต่อไปนี้

- ข้อมูลเกี่ยวกับประเภท ขนาด กำลังการผลิต และขนาดพื้นที่ของโครงการหรือกิจการ ข้อมูลเกี่ยวกับมลพิษในด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือกิจการและข้อมูลรายละเอียดที่มีนัยสำคัญอื่น ๆ รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่อาจมีผลกระทบ

- ระยะเวลาที่คาดว่าจะสามารถเริ่มดำเนินโครงการหรือกิจการ

- ชื่อเจ้าของโครงการหรือหน่วยงานที่มีอำนาจในการอนุมัติหรืออนุญาตตามกฎหมาย หมายเลขโทรศัพท์ และสถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลเพิ่มเติม

- วัน เวลา และสถานที่ที่จะมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย

- บ้ายแสดงข้อมูลตามรายละเอียดข้างต้น จะต้องมีสถานที่ตั้งและขนาดที่ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียสามารถเข้าถึงและอ่านข้อมูลได้โดยสะดวก

๒) ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ให้ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ แสดงชื่อโครงการหรือกิจการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และประเด็นที่จะมีการสำรวจหรือรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียให้ชัดเจน โดยประเด็นที่จะสำรวจแต่ละประเด็นจะต้องสอดคล้องกับรายละเอียดของโครงการหรือกิจการนั้นๆ ด้วย

๓) ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ควรให้ความสำคัญกับการเก็บรวบรวมข้อมูลและการศึกษา ทำความเข้าใจถึงวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินโครงการหรือกิจการดังกล่าว

๔) ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ อาจทำได้วิธีดังต่อไปนี้

- การสัมภาษณ์รายบุคคล
- การแสดงความคิดเห็นทางไปรษณีย์ ทางโทรสาร ทางระบบเครือข่ายสารสนเทศ หรือทางอื่นใดที่เหมาะสม
- การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียรับข้อมูลและแสดงความคิดเห็นต่อหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโครงการ
 - การสนทนากลุ่มย่อย
 - การประชุมเชิงปฏิบัติการ
 - การประชุมระดับตัวแทนของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสีย

๕) เมื่อผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ สำนักรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียแล้ว จะต้องสรุปผลการสำรวจความคิดเห็น ทั้งในด้านบวกและในด้านลบ ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ดำเนินการสำรวจความเห็นเสร็จสิ้น โดยให้แสดงรายงานสรุปความคิดเห็นไว้ในสถานที่สาธารณะ ได้แก่ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และสถานบริการสุขภาพของรัฐในพื้นที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของโครงการหรือกิจการ หรือจุดที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียเข้าถึงและพบเห็นได้โดยง่าย ทั้งนี้ จะต้องแสดงรายงานสรุปความคิดเห็น ในสถานที่ดังกล่าวข้างต้นไว้เป็นเวลา ไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

๓.๒.๓) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งที่สาม: เป็นการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเพื่อทบทวนร่างรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วนสมบูรณ์ของร่างรายงานฯ รวมถึงนำเสนอข้อมูล ข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ต่อร่างรายงานฯ ดังกล่าว เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจในร่างรายงานและมาตรการฯ ทั้งนี้ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็นให้นำมาปรับปรุงร่างรายงานฯ และมาตรการฯ และจะต้องผนวกไว้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานฯ สำหรับสำหรับโครงการขนาดใหญ่และซับซ้อนอาจจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นในวงกว้าง โดยอาจพิจารณาใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมอื่นๆ ที่เหมาะสม ทั้งนี้ การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งที่สาม จะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ และขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑) ต้องแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบ ไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน ก่อนวันจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นโดยแจ้งให้ทราบผ่านทางช่องทางการสื่อสาร ไม่น้อยกว่า ๓ ช่องทาง เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียที่สนใจสามารถเตรียมตัวเข้าร่วมได้อย่างทั่วถึง

๒) ต้องเปิดเผยร่างรายงานฯ ฉบับสมบูรณ์ และมาตรการฯ ล่วงหน้า ไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน ก่อนวันจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนพิจารณา ผ่านทางช่องทางการสื่อสาร ไม่น้อยกว่า ๓ ช่องทาง ทั้งนี้ ควรเป็นช่องทางการสื่อสารเช่นเดียวกับการแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบกำหนดการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

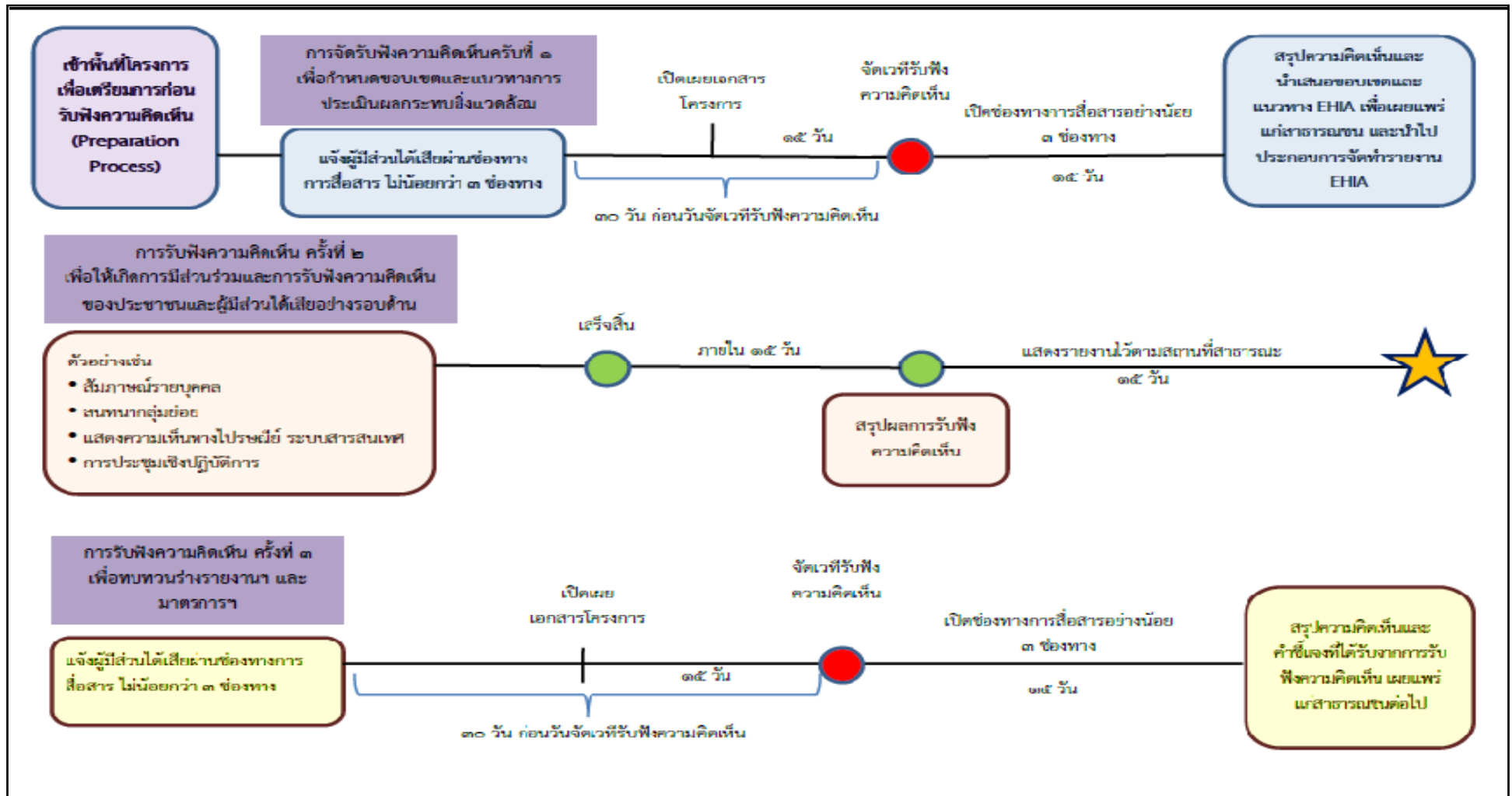
๓) การจัดเวทีการทบทวนร่างรายงานฯ ต้องจัดช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนได้นำเสนอข้อมูล ข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็นเพิ่มเติมต่อร่างรายงานฯ ตามระยะเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้ ต้องรับฟังความเห็นให้ครบถ้วน

๔) ภายหลังจากจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นฯ จะต้องเปิดช่องทางการรับฟังความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน โดยต้องมีช่องทางการสื่อสารอย่างน้อย ๓ ช่องทาง ทั้งนี้ ควรเป็นช่องทางการสื่อสารเช่นเดียวกับการแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบกำหนดการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

๕) ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ สรุปความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียพร้อมทั้งความเห็นและคำชี้แจงที่ได้รับจากการรับฟังความคิดเห็นเพื่อเผยแพร่แก่สาธารณชนต่อไป

ทั้งนี้ ในการให้ข้อมูลโครงการกับผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ จะต้องจัดวางเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้ในสถานที่สาธารณะ ได้แก่ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และสถานบริการสุขภาพของรัฐในพื้นที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของโครงการหรือกิจการ หรือจุดที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียเข้าถึงและพบเห็นได้โดยง่าย เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

สรุปกระบวนการรับฟังความคิดเห็นกรณีโครงการที่ต้องทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการ กิจการหรือการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต ของประชาชนในชุมชนอย่างรุนแรง (EHIA) ดังภาพ

แผนผังกระบวนการรับฟังความคิดเห็นกรณีโครงการที่ต้องทำรายงานการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการ กิจการหรือการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต ของประชาชนในชุมชนอย่างรุนแรง (EHIA)

หลักเกณฑ์การจัดการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งในกรณีโครงการที่ต้องทำรายงาน IEE EIA และ EHIA ได้มีการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติ โดยจะต้องยึดหลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด โดยในการจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียต้องดำเนินการโดยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้ สรุปแนวทางการจัดการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งในกรณีโครงการที่ต้องทำรายงาน IEE EIA และ EHIA ดังนี้

ตารางสรุปแนวทางการจัดการมีส่วนร่วมของประชาชน

รายงาน	จำนวนครั้ง (อย่างน้อย)	การรับฟังความคิดเห็น	วัตถุประสงค์
IEE	๑ ครั้ง	<u>ครั้งที่ ๑</u> ในระหว่างจัดทำรายงาน	<ul style="list-style-type: none"> - เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความเห็นในประเด็นที่เป็นข้อห่วงกังวล - นำผลที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็นระบุไว้ในรายงานฯ รวมทั้งนำมาประกอบการพิจารณากำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม
EIA	๒ ครั้ง	<u>ครั้งที่ ๑</u> การรับฟังความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอโครงการ รายละเอียดโครงการ ขอบเขตการศึกษา และการประเมินทางเลือกโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ข้อมูลกับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับรายละเอียดโครงการที่จะเกิดขึ้นและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งขอบเขตการศึกษา และการประเมินทางเลือกโครงการ - เพื่อนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการรับฟังความคิดเห็นมาใช้ประกอบการศึกษา และการจัดทำรายงานฯ ให้ครบถ้วน
		<u>ครั้งที่ ๒</u> การรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำร่างรายงานและมาตรการป้องกัน และ แก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจในรายงานฯ และมาตรการฯ ทั้งนี้ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็นให้นำมาปรับปรุงรายงานฯ และมาตรการฯ และจะต้องผนวกไว้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานฯ
EHIA	๓ ครั้ง	<u>ครั้งที่ ๑</u> จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ข้อมูลกับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรายละเอียดโครงการที่จะเกิดขึ้นและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งขอบเขตการศึกษาและการประเมินทางเลือก - เพื่อนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการรับฟังความคิดเห็นมาใช้ประกอบการศึกษา และการจัดทำรายงานฯ ให้ครบถ้วน

รายงาน	จำนวนครั้ง (อย่างน้อย)	การรับฟังความคิดเห็น	วัตถุประสงค์
		ครั้งที่ ๒ การจัดรับฟังความคิดเห็น ในขั้นตอนการประเมินและจัดทำ รายงานฯ	- เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและการรับฟังความ คิดเห็นและข้อห่วงกังวลของกลุ่มเป้าหมายหลักอย่าง รอบด้าน
		ครั้งที่ ๓ จัดเวทีรับฟังความคิดเห็น เพื่อทบทวนร่างรายงานฯ และ มาตรการฯ	- เพื่อให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องได้ตรวจสอบความถูกต้อง และความ ครบถ้วนสมบูรณ์ของร่างรายงานฯ - เพื่อนำเสนอข้อมูล ข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็น เพิ่มเติม ต่อร่างรายงานฯ ดังกล่าว - นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการรับ ฟังความคิดเห็นให้นำมาปรับปรุงร่างรายงานฯ และมาตรการฯ และจะต้องผนวกไว้เป็นส่วนหนึ่ง ของรายงานฯ

หมายเหตุ: ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ จะต้องเข้าพื้นที่โครงการเพื่อเตรียมการก่อนการรับฟังความคิดเห็น (Preparation Process)

เทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน

วิธีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน อาจใช้วิธีการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้^๖

๑) การสำรวจความคิดเห็น

- ๑.๑ การสัมภาษณ์รายบุคคล
- ๑.๒ การเปิดให้แสดงความคิดเห็นทางไปรษณีย์ ทางโทรศัพท์หรือโทรสาร ทางระบบเครือข่าย
สารสนเทศ หรือทางอื่นใด
- ๑.๓ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมารับข้อมูลและแสดงความคิดเห็นต่อหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ
โครงการ

๑.๔ การสนทนากลุ่มย่อย

๒) การประชุมหารือ

- ๒.๑ การประชาพิจารณ์
- ๒.๒ การอภิปรายสาธารณะ
- ๒.๓ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร
- ๒.๔ การประชุมเชิงปฏิบัติการ
- ๒.๕ การประชุมระดับตัวแทนของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสีย

๓) วิธีการอื่นที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

^๖ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘

ทั้งนี้ ที่ผ่านมามีหลายหน่วยงานได้รวบรวมเทคนิคและวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนต่างๆ ซึ่งรายละเอียดวิธีการดำเนินงาน สถานการณ์ที่ควรนำมาใช้และเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จสามารถศึกษาได้จากตัวอย่างแนวทางการประยุกต์ใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมในการบริหารโครงการในภาพรวมของมูลนิธิปริญาโทนักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๖ รายละเอียดตามภาคผนวก

การนำเสนอข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ควรให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยจะต้องให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และรวบรวมประเด็นข้อคิดเห็นและความเป็นห่วงใยของประชาชนนำมาประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และพิจารณาว่าโครงการจะสามารถตอบสนองหรือแก้ไขปัญหาที่ประชาชนเป็นห่วงได้อย่างไร พร้อมทั้งเสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ทั้งนี้ ในการนำเสนอข้อมูล ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ จะต้องแสดงรายละเอียดอย่างน้อยที่สุด ดังนี้

๑. ขอบเขตพื้นที่ศึกษา โดยเน้นพื้นที่อ่อนไหว เช่น ศาสนสถาน โรงเรียน สถานข้าราชการ อุทยานแห่งชาติ ค่ายทหาร สถานทูต รวมถึงชุมชนตามทิศทางลม ชุมชนที่เก็บตัวอย่างด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนจุดที่มีมลพิษสูงสุด เป็นต้น
๒. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และการแบ่งกลุ่มชุมชนตามพื้นที่ศึกษา
๓. การกำหนดจำนวนตัวอย่างในแต่ละชุมชนตามพื้นที่ศึกษาของโครงการ โดยให้แสดงสูตรหรือวิธีการคำนวณให้เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ และให้อธิบายวิธีการคัดเลือกจำนวนตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าทุกหน่วยประชากรมีโอกาสในการได้เข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเท่าเทียมกันและไม่มีอคติ
๔. การสำรวจความคิดเห็น ควรมีรายละเอียดอย่างน้อย ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ โครงสร้างของครัวเรือน (กรณีเป็นผู้นำชุมชน ให้มีข้อมูลโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมของชุมชน) และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ผู้ที่รับผิดชอบจัดทำรายงานฯ จะต้องนำเสนอข้อมูลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ได้ดำเนินการมาทั้งหมด รวมทั้งแผนการดำเนินงานในอนาคต เสนอไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงาน เช่น เทคนิค วิธีการ วัน เวลา สถานที่ ผู้เข้าร่วม เป็นต้น ให้เสนอไว้ในภาคผนวกของรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ภาคผนวก

ภาคผนวก

แนวทางการประยุกต์ใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมในการบริหารโครงการในภาพรวม

เทคนิค	ขั้นตอน					
	(๑) การริเริ่ม โครงการ	(๒) การออกแบบ โครงการ	(๓) การวางแผน โครงการ	(๔) การควบคุม ติดตามผล	(๕) การประเมินและ ตรวจสอบ โครงการ	(๖) การตัดสินใจ เกี่ยวกับอนาคต ของโครงการ
● เวทีสาธารณะ	•					•
● การพบปะแบบไม่เป็นทางการ	•			•	•	•
● คณะทำงานเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล	•		•		•	
● การประชุมเชิงปฏิบัติการ	•	•	•	•	•	•
● คณะที่ปรึกษา	•	•	•	•	•	•
● การสัมภาษณ์รายบุคคล	•				•	•
● การสนทนากลุ่มย่อย	•	•	•		•	•
● การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์	•				•	•
● การสำรวจความคิดเห็น	•		•		•	•
● สายด่วนสายตรง	•				•	
● การปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการ (ประชาพิจารณ์)	•				•	•
● เอกสารข้อเท็จจริง	•		•		•	•

เทคนิค	ขั้นตอน					
	(๑) การริเริ่ม โครงการ	(๒) การออกแบบ โครงการ	(๓) การวางแผน โครงการ	(๔) การควบคุม ติดตามผล	(๕) การประเมินและ ตรวจสอบ โครงการ	(๖) การตัดสินใจ เกี่ยวกับอนาคต ของโครงการ
● จัดหมายข่าว	•			•	•	
● รายงานการศึกษา	•	•	•		•	
● วิดีทัศน์	•		•	•	•	
● การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร	•		•	•	•	
● การแถลงข่าว	•	•			•	•
● เวทีนำเสนอข้อมูล	•		•	•	•	•
● การสื่อสารผ่านวิทยุกระจายเสียง	•			•	•	•
● การจัดสัมมนาทางวิชาการให้แก่สื่อมวลชน	•		•	•	•	
● หอกระจายข่าวชุมชน	•			•	•	
● ทัศนศึกษา/เยี่ยมชมโครงการ	•			•	•	•
● การนำเสนอ	•	•	•	•	•	•
● การชี้แจงประชาชนในการประชุมของราชการ	•	•	•	•	•	•

ที่มา: ปรับปรุงมาจากคู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนของมูลนิธิปริญญาโทนักบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๔๖

หมายเหตุ: ขั้นตอนที่ (๖) การตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการ ในกรณีสำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการขนาดใหญ่

บรรณานุกรม

มูลนิธิปริญาโทนักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน*, ๒๕๔๖

พันธมิตรการพัฒนาผู้นำโขงเพื่อสิ่งแวดล้อม, *แนวปฏิบัติระดับภูมิภาค สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม*, ๒๕๖๐

ศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, *คู่มือการปฏิบัติงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ*, ๒๕๔๘

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, *แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม*, ๒๕๔๙

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, *การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม : เทคนิควิธีการและการนำไปสู่การปฏิบัติ*, ๒๕๖๐